

§. 1. Fiet autem solutio decimae non ex ipsis rebus, quæ percipiuntur de proventibus, sed in pecunia numerata.

§. 2. Solvetur autem decima illis, quos ad hæc contigerit deputati.

Rector parochialis, qui urgente necessitate Ecclesiæ, puta, quia ipse residendo personaliter in eadem per se non sufficeret ipsi curæ propter multitudinem parochianorum, vel divisionem parochiæ fuz, sed necesse habet unum, vel duos, vel plures Capellanos condicere, & eis properat victum salarium constituere, salarium hujusmodi poterit in decimæ solutione deducere: sed ratione vixit Capellanorum ipsorum aliud non ducet.

§. 3. Quod si in diversis civitatibus, & dioecesis diversa beneficia obtineantur, de unoquoque beneficio in civitate, vel dioecesi, in qua illud fuerit, decima persolvetur.

§. 4. De eleemosynis vero, seu oblationibus datis ad opus fabrica, maxime de his oblationibus, quæ in civitatibus, & aliquibus castris, & locis dictarum provinciarum in certis festivitatibus, in candelis, & alius consueverunt dari, & offerri ad opus fabrica deputatis, decima non solvetur.

§. 5. Similiter nec de illis oblationibus, quæ colliguntur interdum per Laicos, qui consortiales dicuntur: interdum per Clericos, quæ ad opus consorti reducuntur, & quæ offertur, ut lumina in Ecclesiæ, crucis, & calices fiant, & reparantur, & etiam ex illis pauperibus subveniatur, & sepeliantur corpora pauperum defunctorum. Praetati autem, & Clerici exiles, cuiuscunq; conditionis, aut dignitatis existant, de suis proventibus Ecclesiasticis decimam persolvant. Illæ quoque expensæ, quæ sunt pro tostis, & alias pro terris ædificandis, ut ubiores fructus producant, & illæ, quæ sunt in conservandis, & reparandis ædificis maledicitorum, domorum, seu apothecarum, & similium, & ex quibus fructus, & pensiones recipiuntur, & nisi reparantur, fructus ex eis percipi non valent: de decimæ hujusmodi minime deducentur. Nec etiam illæ, quæ sunt pro custodia castrorum, quamvis fiant majores solito.

§. 6. Insuper de oblationibus minutissimis, quas percipiunt Ecclesiasticae personæ ratione Ecclesiarum suarum, pro sepulturis, & dandis penitentiis, decima persolvetur. Et quia non occurrit nobis, quin quotidiane distributiones proventus Ecclesiastici sint, de distributionibus, quæ dantur in horis canonicas præsentibus, debere solvi decimam declaramus.

§. 7. Illi quoque, qui deputati fuerint ad collectionem decimæ, cum eis, qui debent solvere decimam, de aliqua certa summa solvenda pro decima, nequeunt convenire.

§. 8. De fructibus arborum, & hortorum solvetur decima.

§. 9. De his autem, quæ consumuntur usu, vel esu animalium, si sint Ecclesiarum, solvetur decima, deductis expensis necessariis, quæ sunt pro custodia: si vero sunt personarum, decima non solvetur.

§. 10. Tu ergo in his solum Deum, & justitiam pro præmissis præ oculis habens ex prædictis declarationibus in decidendis hujusmodi dubitationibus, quæ pro parte leviter decidi poterunt, confirmationem accipias: super majoribus vero decisionem Apostolici oraculi expecte.

§. 11. Volumus quoque & præsentium tibi auctoritate mandamus, ut in unamquamque personam Ecclesiasticam deputatarum tibi partium, cuiuscunq; ordinis, conditionis, vel dignitatis existat, quæ decimam ipsam nullo modo, vel non integre scienter, aut non secundum verum valorem fructuum suorum perceptorum, sive non in terminis constitutis exhibuerit, seu in illorum exhibitione malitiam commiserit sive fraudem: excommunicationis sententiam auctoritate nostra promulges: & etiam in singulis, qui scienter impedientur præstiterint, direxte vel indirexte, publice vel occulte quo minus decimæ prædictæ solvantur. Et omnes & singulos, qui hu-

jusmodi sententias latas incurrerint: per te & alios, singulis diebus Dominicis & festis, pulsatis campanis, & candelis accensis, ulque ad satisfactionem condignam excommunicatos publice nunties, & facias ab omnibus publice evitari: aggravaturus alias manus tuas contra ipsos prout proterviam & contumaciam exigere videris eotundem: quod si satisfacere decreverint, post plenam & integrum satisfactionem ab hujusmodi excommunicationibus juxta Ecclesiæ formam absolvias eosdem, & dispenses cum eis super irregularitatem, si taliter ligati non abstinerint a divinis: proviso haec tenus, quod contra decimam hujusmodi non solventes nullatenus sine speciali mandato Apostolice sedis invocetur brachium seculare. Quodque ad vasæ sacra, paramenta, calices, crucis, & libros, alia bona mobilia ad cultum deputata divinum, vel ad privilegia Ecclesiarum, & monasteriorum, aliorumque locorum Ecclesiasticorum, ipsius occasione decimæ manus nullatenus extendatur. Data Anagniæ Cal. Octobr. Pont. nost. Anno 7.

TITULUS VIII. DE REGULARIBUS, ET TRANSEUNTIBUS AD RELIGIONEM.

CAP. I.

Religiæ mendicantes sub excommunicationis pena prohibentur convolare ad religionem non mendicantium, quocunque questo colore, quam ipso facto incurrint tam recepti, quam recipientes, quacunque licentia non obstante. Quid juris sit datum receptis, subdit.

Martinus IV. (an. 1281.)

Viam ambitione cupiditatis religiosis, potissimum mendicantibus præcludere cupientes, ad alios ordines, præsentim monasticos (fucatis tamen coloribus afferentibus ob stragem melioris vite, aut arctioris observantie) tam sancti benedicti, quam Cisterciens, Camaldulensis, Vallis umbrosæ, Canonicorum regularium sancti Augustini, vel aliorum monasticorum ordinum convolare nitentibus, licentiam a sede Apostolica seu Legatis aut Nuntiis ejusdem sedis ad transferendum se de mendicantum ordinibus ad alios ordines, præsertim ea ratione [ut verisimile est, prout facti evidenter docet] ut liberius degant, dignitatesque, & beneficia monastica consequi valeant, & ex certis aliis causis honestati non confonis obtinentibus. Ac volentes etiam conservationi ordinum mendicantium providere, auctoritate Apostolica ex certa scientia tenore præsentium declaramus, & etiam decernimus, statuentes, quod de cætero nullus religiosus ordinum mendicantium quorumcunque, cuiuscunq; gradus, status, conditionis, vel religionis existat, quantumcunque, & qualitercunque possit, & debeat virtute cuiuscunq; licentia, etiam indulti Apostolici seu Penitentiarii nostri curam gerentis, vel alia quavis auctoritate haec tenus, etiam per literas Apostolicas facultatum quarumvis tam Legatorum, vel Nuntiorum sedis Adostol. quam alia auctoritate, maxime de transferendis fratribus, aut aliquibus præsertim ordinum mendicantium professoribus in genere vel in specie ab ordinibus hujusmodi mendicantium, sub quacunque verborum forma apparent, admitti aut recipi per aliquos etiam superioris ordinis, seu monasterii, aut loci monastici, seu alias in Monachum vel in fratrem alium ex ordinibus Monasticis supradictis, vel aliis expressis (ordine Carthusiæ duntaxat excepto) sub pena excommunicationis, quam tam recipientes, quam recepti ipso facto incurront. Et quam ex nunc prout extunc contra quemlibet transgressorum quomodolibet in præmissis, scientia, & auctoritate antefatis proferimus in his scriptis. Et a nemine, nisi duntaxat a Rom. Pontif. (præterquam

a Vide Conc. Trid. Sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.

in mortis articulo 2) excommunicati hujusmodi possint absolutionis beneficium quomodolibet obtinere. Et nihilominus secus facta non teneant, & nullius existant efficiacia, vel momenti. Decernentes etiam, & volentes, quod si quis haec tenus virtute cuiusvis licentie, seu mandati hujusmodi fuisset receptus ad aliquem monasticum ordinem, & habitum consuetum gestari per Monachos talis ordinis suscepisset, sive professionem emiserit, sive non, sub dicta pena teneatur in monasterio, in quo receptus fuerit [etiam] beneficiis Ecclesiastica seu rectorias Ecclesiarum quarumvis obtineat] stare in eius totali ordinatione, & in hujusmodi ordine monastico Altissimo deservire. Si quis autem prætextu hujusmodi licentie, vel sine habitu vel cum habitu vagando incederet, monitione prævia teneatur, & debeat intra terminum XV. dierum a die monitionis hujusmodi computandorum, ad ejus religionem vel ordinem, unde cum licentia, vel sine licentia recesserat, remeare. Quod si efficere neglexerit, post ipsum terminum tanquam notarius apostata excommunicatus in omnibus, & per omnia debeat per quemlibet reputari, & ab omnibus tractari: etiam per invocationem auxili brachii secularis, quoties fuerit opportunum. In futuris autem nullus ex professoribus alium ex ordinibus mendicantium hujusmodi in aliquem monasticum ordinem (Carthusiæ duntaxat excepto) possit aut debet per quemlibet recipi, vel admitti, virtute alium licentie vel indulti, absque sedis hujusmodi licentia speciali sub dictis poenis, & nihilominus secus facta non teneant ipso jure. Hujusmodi licentie, & indultus, nec non constitutionibus Apostolicis, & mendicantium ordinum prædictorum, etiam si illis specialis, & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris literis mentio habita foret, & alii contraria non obstantibus quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostra declarationis, decreti, statuti, prohibitionis, & voluntatis infringere, vel ei aufo temerario contraire. Si quis autem hoc attentre præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Sebenniæ 4. Cal. Aug. Pont. nost. Anno 1.

CAP. II.

Religiæ sine sui superioris licentia ultra mare euntur sunt ipso facto excommunicati, nec ibi sunt ad prædicationem, vel divinorum celebrationem admittendi.

Joannes XXII. (an. 1324. Avenion.)

Ad nostrum nuper relatio fide digna perdixit auditum, quod nonnulli religionis gestantes habitum, sed a veritate religionis omnino vacui, & a modestia penitus alieni, ad partes quandoque transmarinas se transferant, in quibus pauci fideles respectu infidelium commorantur. Et ut illi decipere facilius simplicium animos ac ipsos, & alios in errore præcipitate, seu retinere valeant, sub ovilla veste, ac humiliatis habitu lupinum animum occulantes, per doctrinas suas reprobas, & erroneas, fidelium mentes, quantum in eis est, corrumperet fatigunt: in ipsis partibus periculum nimium spargere non omitunt, necnon & os suum ponentes in colum, lingua eorum falsidice transfeunte super terram, S. Rom. Eccles. detrahere constitutionibus, & alia multa a fide devia in suis sermonibus, & secretis collocationibus evomere insanis ausibus non verentur: ex quibus Deus offenditur, periculosa suscitantur scandalia, paratur simplicibus laqueus, ipisque talium præsumptores de hereti vehementer arguant se suspectos. Nos itaque tantis obviare periculis paternæ diligentia studiis cupientes, universi, & singulis religiosis, cuiuscunq; conditionis, religionis, ordinis vel status existant, de fratribus nostris consilio districtius auctoritate præsen-

tium inhibemus, ne ipsorum aliquis absque superioris ordinis sui licentia, sibi per ipsius literas patentes concessa, de cætero ad partes se transferat antedictas. Superioribus ipsis nihilominus injungentes, ne quibusvis sui ordinis fratribus (nisi duntaxat viris literatis, providis & expertis) hujusmodi licentiam impetrari presumant. Nos enim quoquecumque præsumentes contrarium quovis modo, excommunicationis subjacere volumus ipso facto. A qua nullus ab alio, quam a Rom. Pont. possit (nisi duntaxat in mortis articulo) absolutionis beneficium obtinere. Cæterum universis Ecclesiæ Prælatis in virtute sanctæ obedientie districte præcipiendo, præsentium tenore mandamus, quatenus nullos religiosos ad partes se transferentes prædictas, nisi per patentes superioris sui ordinis literas, de licentia speciali se illuc transferendi sibi concessa, Prælatis eisdem fecerint plenam fidem, in civitatibus suis, & dioecesis ac locis, & terris alii ad prædicationis officium, vel divinorum celebrationem admittant: sed ipsos potius velut apostatas capiant, seu capi faciant, eos carcerali custodiæ (donec de dicta licentia speciali modo prædicto sibi constiterit) detinendo. Et nihilominus si quos religiosos approbare, quæ sedes Apost. probabat, vel quæ alias sunt fidei obvia, in suis prædicationibus seu secretis collocationibus dogmatizare perfenserint: ut tales (quibuscumque cessantibus privilegiis) possint licite capere, & carcerali custodiæ, sicut suos possint subditos mancipare, licentiam impetrin. Et insuper tenore præsentium mandamus eisdem, ut de præmissis summarie, simpliciter & de plano, ac sine strepitu judicii, & figura, per se, vel alium seu alios se solerter, & fideliter studeant informare: quoque de prædictis, seu eis licentie vel indulti, absque sedis hujusmodi licentia speciali sub dictis poenis, & nihilominus secus facta non teneant ipso jure. Hujusmodi licentie, & indultus, nec non constitutionibus Apostolicis, & mendicantium ordinum prædictorum, etiam si illis specialis, & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris literis mentio habita foret, & alii contraria non obstantibus quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostra declarationis, decreti, statuti, prohibitionis, & voluntatis infringere, vel ei aufo temerario contraire. Si quis autem hoc attentre præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Avenion. VI. Jds Maii, Pont. nost. Anno 9.

TITULUS IX. DE RELIGIOSIS DOMIBUS.

CAP. UN.

Licet Beguinorum status sit propter multas rationes per Clementem V. reprobatus, permittitur tamen mulieribus fide dignis, que nec sunt culpabiles, nec suspectæ, sub habitu Beguinorum vivere, nec sunt tales per ordinarios molestanda. Vide cap. i. eod. tit. in Clement.

Joannes XXII. (an. 1325. Avenion.)

Atio recta non patitur, ut innocentes ad paria cum noceatibus judicentur. Sane felic. rec. Clemens Papa V. prædecess. nost. cum de mulieribus, quæ Beguinæ vulgariter nuncupantur, nonnulla ei fuissent præcipue de Alemaniæ partibus insinuata finistra, & præsentim quod earum quedam de summa Trinitate, & divina essentia disputarent, & prædicarent, ac circa articulos fidei, & Ecclesiastica sacramenta opiniones catholicæ fidei contrarias introducerent, & multorum simplicium animas in diversos errores inducerent: ex his & aliis frequenter de illis auditis habens eas non indigna ratione suspectas, in illas, quæ statum hujusmodi noviter assumptum sectarentur ulterioris, aut quæ illum de novo assumerent, excommunicationis sententiam promulgavit. Verum quia in multis mundi

mundi partibus plurimæ sunt mulieres, que similiter vulgo Beguinæ vocatæ, segregatæ quandoque in parentum, aut suis, interdum vero in aliis, aut conductis sibi communibus domibus insimul habitantes, vitas deducunt honestas, Ecclesiæ de nocte frequentant, diœcefani locorum, & parochialium Ecclesiæ Rectoribus reverenter obdiunt, curiositatem disputandi, aut auctoritatem, seu temeritatem potius prædicandi, nullo modo sibi usurpant, nec se vel alias seu alios quoslibet præmissis opinionibus, erroribusque involvunt: nec ulla super his est aut fuit haec tenus nota seu suspicio contra eas, quæ ipsas dissimiles a luce sua constringeret, ut nullis earum, quæ perpetuan forte Domino continentiam deoverunt, occasio præbeatur ad lapsum: & ne periculis, damnis, & scandalis plurimis, quæ proinde verisimiliter sequentur, pro provione Ecclesiæ moderna occupentur: Beguinæ, hujusmodi inculpabiles (ut præmittitur) nec suspectas sub prohibitione, & abolitione præmissis (quia de ipsis prædecessor noster præfatus nullatenus sensisse cognoscitur) de fratum nostrorum consilio declaramus, & volumus non includi. Locorum ordinarii nihilominus injungentes, ut eas sub prætextu hujusmodi nullatenus molestari permittant. Et si quid forsan ex hoc in bonis aut juribus a quibuscumque contra eas attentatum est haec tenus, vel attentari contigerit in futurum, per illos prædictos ordinarios auct. noct. in statum reduci debitum volumus: inventato (si opus fuerit) auxilio brachii & secularis. Ceterum statum Bæguinorum hujusmodi, quas esse permittimus (nisi de his per sedem Apostolicam aliter ordinatum extiterit) nullatenus ex præmissis intendimus approbare. Locorum autem ordinarios, & alios, ad quos prædicta spectabunt, curam peregrinem, & solitudinem debitam præcipimus adhibere, ne præmissarum sequentes invia, & sparsum actus temerarios imitando, præmissis erroribus, & disputationis & prædicationis temeritatibus se involvant: eas, quæ contra prædicta præsumperint, per censuram Ecclesiasticam (appellatione postposita) compescendo. Porro mulieres, quodcumque nomen habentes, quæ de illis, ex quibus prohibiti præcesserit, culpabiles se reddiderint, aut merito notabiles, vel suspectas, si statum vel habitum quoquo modo mutaverint, vere sub prædicta decernimus remanere censura: & taliter contra eas, per illos, ad quos pertinuerit, procedi volumus & mandamus, quod ab errore de more revocatae, non ultra inhiuant sanas oves.

TITULUS X. DE GENSIBUS, EXACTIONIBUS, ET PROCURATIONIBUS.

C A P. U N.

Taxat procurations, pabula charitatis, & subsidium charitativum. Salvat privilegia, conventiones, consuetudines, & prescriptions, & indemnitates pauperum: inhibet contraveniri: punit transgressores, & eorum familiares, &c. Et loca debet sub rubrica, de censibus, & procuratoribus.

Benedictus XII. Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. [An. 1336. Aven.]

V As electionis Paulus Apostolus egregius prædicator, se & eos, qui secum erant, propriis manibus exhibebat b, ut pseuso & subdolis operariis sub prædicationis specie lucra sectantibus locum præcluderet, & his, quos ipse pasebat pabulo verbi Dei, non existeret onerosus. Sane licet circa modestiam in exigendis procurationibus observandam a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus salubria emanaverint instituta, quia tamen

a Brachium seculare potest quandoque ab Ecclesiæ invocari. s. i. de off. ord. in antiqu. b. Act. c. 3.

(sicut experientia docet) nonnulli Prælatorum, necnon diœcesis Nuntiorum, vel Legatorum Apostolicæ sedis, de quibus nullam faciunt mentionem expresse, sic se reddiderunt, & reddit in dictarum procurationum exactionibus onerosos, ut oppressi subditi hujusmodi onera nequeant supportare, & victum longi temporis brevis hora consumat. Nos attentes, quod parentes debent thesaurizare filii, non delitis fastidiosis eorum subtantiam absorbere: ac cupientes pro diversitate conditionum visitantium Prælatorum, & Provinciarum, ac Ecclesiasticarum etiam facultatum, certum modum sufficientem visitantibus, & supportabilem visitatis in præmissis fore de cetero observandum: de fratum nostrorum consilio præsentis constitutionis edicto statuimus, quod cum in Francia, Navarra, Majoricarum regnis, ac terris, provinciis, & partibus adjacentibus, & in vicinis eisdem, necnon in Delphinatu, Burgundia, Sabaudia, Provincia, & Forcalquerii Comitatibus, Archiepiscopi, & Episcopi, ac alii Prælati, & personæ Ecclesiastice, quibus id de jure, vel consuetudine competit, suos subditos personaliter visitabunt: iidem Archiepiscopi a suis, vel Suffraganeorum suorum cathedralibus Ecclesiæ pro procuratione unius diei, sive in virtualibus, sive a voluntibus in pecunia, ultra trecentorum: a monasteriis vero & aliis Ecclesiæ, vel prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim, vel plurimum personarum, ultra CC. & LX. ab aliis vero monasteriis, Ecclesiæ, seu Prioratibus minus collegium habentibus, aliis quoque Ecclesiæ, Prioratibus & locis, ultra ducentorum & viginti. Episcopietiam a cathedralibus Ecclesiæ, ultra ducentorum & viginti. A monasteriis vero & Ecclesiæ, ac prioratibus secularibus, vel regularibus, habentibus collegium xii. vel plurimum personarum, ultra quinquaginta. Ab habentibus vero minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiæ, prioratibus atque locis, ultra quadraginta. Episcopi etiam a cathedralibus Ecclesiæ, ultra quinquaginta: a monasteriis vero, aliisque Ecclesiæ, & prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium XII. vel plurimum personarum, ultra centum. Ab habentibus vero minus collegium, ac Ecclesiæ, Prioratibus, & aliis locis quibuslibet, ultra lxxx. Archidiaconi vero ultra quinquaginta. Abbates vero a suis monasteriis vel prioratibus, sive collegium vel majus habentibus, ultra viginti. Ab habentibus vero minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiæ, prioratibus atque locis, ultra sexdecim: Archidiaconi ultra decem Turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Si vero iidem Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, ac personæ Ecclesiastice ex privilegio Apostolico per alios visitare, & procurations recipere valeant in pecunia numerata, dicti Archiepiscopi, etiam primates existant, ab hujusmodi Ecclesiæ, monasteriis, prioratibus, atque locis, ultra centum. Episcopi ultra octoginta. Abbates ultra lx. Archidiaconi ultra xxx. Turon. argenti valorem pro procuratione qualibet unius diei recipere non præsumant. In Castellæ quoque, Legionis, Aragoniæ & Portugalliae regni & dominii, terris & provinciis Regum Castellæ, Aragoniæ & Portugalliae, & partibus adjacentibus etiam vicinis eisdem, excepto Sardinia & Corsica regno, Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, ac personæ Ecclesiastice, cum (ut præmittitur) personaliter visitabunt, iidem Archiepiscopi a suis, & Suffraganeorum suorum Ecclesiæ cathedralibus, pro procuratione unius diei, sive in virtualibus, sive a voluntibus in pecunia, ultra centum & quadraginta: a monasteriis vero & Ecclesiæ aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim, vel plurimum personarum, ultra centum, & quibuslibet aliis Ecclesiæ, prioratibus & locis, ultra triginta. Ab habentibus vero minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiæ, prioratibus & locis, ultra viginti octo. Episcopi quoque a suis cathedralibus, & quibuslibet aliis Ecclesiæ, monasteriis, prioratibus atque locis, ultra viginti. Abbates etiam ultra decem, necnon Archidiaconi ultra quinque Turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Ita quod expensæ seu sumptus universi, seu taxatio pecuniaria hujusmodi procurations totius diei, videlicet in pecunia, vel virtualibus & necessariis aliis, prædictam summam vel valorem aliquatenus non excedat: nec ultra dictas summas vel taxationes, seu valores eatum prætextu cuiusvis consuetudinis, vel alias, vel ab ipsis Prælatis vel familiaribus earundem quicquam exigere vel recipere licet etiam a voluntibus, quando ex conventione vel consuetudine minus solvere consueverint, quod propter prædicta non plus solvant. Illud quoque, quod de Archidiaconis superius diximus ordinandum, locum habere volumus etiam in Decanis. Præpositis, aliisque personis Ecclesiasticis superius non expressis, quibus visitationis officium & procurations receptio ex privilegio sedis Apostolice, vel de jure seu consuetudine competere dignoscuntur: Decanis ruralibus duntaxat exceptis, qui in aliquibus regionibus Archipresbyteri nominantur, circa quos in receptione hujusmodi procurations id, quod supra statutum est de aliis Archipresbyteris, volumus observari. Nostræ tamen intentionis existit, quod si ex conventione, vel consuetudine, tam Ecclesiæ cathedrales, quam collegiatæ, & alia quilibet seculares, ac etiam monasteria, prioratibus conventualis, & loca alia quævis Ecclesiastica, earumque Capitula, collegia seu conventus, Rectores etiam & personæ, Prælati quibusvis suis visitantibus (ut præfertur) minus debeat, vel consueverint, quam per nos superius est statutum, ad solvendum ultra conventionem vel consuetudinem hujusmodi nullatenus adstringantur, sed super his circa eos consuetudo, & conventio hujusmodi observentur. Hujusmodi etiam

Cypri, & ceteris regnis, insulisque & aliis provinciis & partibus omnibus ultramarinis, & etiam transmarinis, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, ac Prælati aliis & personæ Ecclesiastice consistentes, cum (ut præmittitur) personaliter visitabunt: iidem Patriarchæ & Archiepiscopi a suis vel Suffraganeorum suorum Ecclesiæ cathedralibus pro procuratione unius diei, sive in virtualibus, sive a voluntibus in pecunia, ultra ix. A monasteriis vero & Ecclesiæ aliis, ac prioratibus secularibus, vel regularibus, habentibus collegium xii. vel plurimum personarum, ultra quinquaginta. Ab habentibus vero minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiæ, prioratibus atque locis, ultra quadragesima. Episcopi etiam a cathedralibus Ecclesiæ, ultra quinquaginta: a monasteriis vero, aliisque Ecclesiæ, & prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium XII. vel plurimum personarum, ultra quinquaginta. Ab habentibus vero minus collegium, & Ecclesiæ, Prioratibus, & aliis locis quibuslibet, ultra trigesima. Archidiaconi vero ultra quinquaginta. Abbates vero a suis monasteriis vel prioratibus, sive collegium vel majus habentibus, ultra viginti. Ab habentibus vero minus collegium, & Ecclesiæ, Prioratibus, & aliis locis quibuslibet, ultra trigesima. Episcopi etiam a cathedralibus Ecclesiæ, ultra quinquaginta: a monasteriis vero, aliisque Ecclesiæ, & prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium XII. vel plurimum personarum, ultra quinquaginta. Ab habentibus vero minus collegium, & Ecclesiæ, Prioratibus, & aliis locis quibuslibet, ultra trigesima. Archidiaconi vero ultra quinquaginta. Abbates vero a suis monasteriis vel prioratibus, sive collegium vel majus habentibus, ultra viginti. Ab habentibus vero minus collegium, & Ecclesiæ, Prioratibus, & aliis locis quibuslibet, ultra trigesima. Episcopi etiam a cathedralibus Ecclesiæ, ultra quinquaginta: a monasteriis vero, aliisque Ecclesiæ, & prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium XII. vel plurimum personarum, ultra quinquaginta. Ab habentibus vero minus collegium, & Ecclesiæ, Prioratibus, & aliis locis quibuslibet, ultra trigesima. Archidiaconi vero ultra quinquaginta. Abbates etiam ultra decem, necnon Archidiaconi ultra quinque Turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Ita quod expensæ seu sumptus universi, seu taxatio pecuniaria hujusmodi procurations totius diei, videlicet in pecunia, vel virtualibus & necessariis aliis, prædictam summam vel valorem aliquatenus non excedat: nec ultra dictas summas vel taxationes, seu valores eatum prætextu cuiusvis consuetudinis, vel alias, vel ab ipsis Prælatis vel familiaribus earundem quicquam exigere vel recipere licet etiam a voluntibus, quando ex conventione vel consuetudine minus solvere consueverint, quod propter prædicta non plus solvant. Illud quoque, quod de Archidiaconis superius diximus ordinandum, locum habere volumus etiam in Decanis. Præpositis, aliisque personis Ecclesiasticis superius non expressis, quibus visitationis officium & procurations receptio ex privilegio sedis Apostolice, vel de jure seu consuetudine competere dignoscuntur: Decanis ruralibus duntaxat exceptis, qui in aliquibus regionibus Archipresbyteri nominantur, circa quos in receptione hujusmodi procurations id, quod supra statutum est de aliis Archipresbyteris, volumus observari. Nostræ tamen intentionis existit, quod si ex conventione, vel consuetudine, tam Ecclesiæ cathedrales, quam collegiatæ, & alia quilibet seculares, ac etiam monasteria, prioratibus conventualis, & loca alia quævis Ecclesiastica, earumque Capitula, collegia seu conventus, Rectores etiam & personæ, Prælati quibusvis suis visitantibus (ut præfertur) minus debeat, vel consueverint, quam per nos superius est statutum, ad solvendum ultra conventionem vel consuetudinem hujusmodi nullatenus adstringantur, sed super his circa eos consuetudo, & conventio hujusmodi observentur. Hujusmodi etiam

etiam moderationes, & taxationes ad Praelatos quoslibet, qui praetextu cuiusvis consuetudinis in monasteris, sive locis aliis Ecclesiasticis gratis recipiantur ad pabulum charitatis, extendimus, & etiam prorogamus: proviso nihilominus, quod in locis quibuslibet secundum quod major, vel minor rerum copia fuerit in eisdem, necnon juxta maiorem, vel minorem personarum, & evasionum numerum hujusmodi visitantium, expensarum majorum, vel minorum debita moderatio teneatur: ita tamen, quod majores expensæ non excedant summam superius limitatam. Insuper praedictis omnibus Archiepiscopis, Primitibus, Episcopis, & aliis superioris nominatis visitantibus, ne ultra conventionem, vel consuetudinem hujusmodi circa personas, & loca, ubi fuerint, nec ultra moderationes, & taxationes praedictas quicquam presumant recipere, distictius nihilominus inhibemus. Volentes etiam constitutionem praalentem poenæ adiunctione juvari, statuimus, quod si dicti visitantes per se, vel [si ex privilegio eis competat] per alios visitationis officium exercerint, & procurations receperint [ut praefertur] ipsi, vel familiares eorum ultra taxationes praedictas aliquid scienter exegerint, vel receperint etiam a volente, duplum ejus, quod ipsi idem Praelati, vel eis scientibus, aut ratam habentibus eorum familia taliter exegerint, vel receperint, intra duos menses post receptionem, seu scientiam hujusmodi Ecclesiæ, monasteris, & aliis locis, a quibus illa receperint, restituere teneantur. Si vero dictis Praelatis per alios visitantibus, hi, qui pro eis visitationis officium exercebunt, per se, vel per alios ultra moderationes, seu taxationes praedictas quicquam exegerint, seu receperint etiam a voluntibus, duplum ejus, quod ultra receperint, Ecclesiæ, & monasteris, vel locis aliis, a quibus id receptum fuerit, intra praefatum terminum restituere teneantur. Alioquin extunc dicti Praelati, qui ultra moderationes, & taxationes praedictas, seu conventionem, vel consuetudinem hujusmodi receperint in pecunia numerata, duplum ipsum eidem Ecclesiæ, monasteris, sive locis ultra dictum tempus restituere differentes, ingressum Ecclesiæ sibi novi interdictum. Hi vero pro dictis Praelatis visitationem hujusmodi (ut præmittitur) exercentes, ab officio, & beneficio noverint se suspensos, quoque gravatis Ecclesiæ, monasteris, sive locis hujusmodi duplo plenariam satisfactionem impendant. Adjacentes constitutioni praesenti, quod si quis de familia Praelati personaliter visitantis, aliquid ultra moderationes, & taxationes praedictas per se, vel alios, Praelato ignorante, nec ratum habente, receperit ab Ecclesiæ, monasteris & locis aliis visitatis, duplum ejus, quod ultra receperit, de suo proprio intra duos menses post receptionem hujusmodi Ecclesiæ, monasteris, & locis aliis, a quibus illa receperit, reddere teneatur: aliquin extunc recipiens, si Clericus fuerit, tamdiu ab officio, & beneficio sit eo ipso suspensus: si vero Laicus, tamdiu ingressum Ecclesiæ sibi noverit interdictum, & a communione Eucharistie ipso facto noverit se suspensum, donec de duplo hujusmodi gravatis Ecclesiæ, monasteris, sive locis satisfecerit cum effectu: nulla eidem ultra moderationes, & taxationes praedictas recipientibus in his donantium remissionem, liberalitate, vel gratia valitura. Ceterum moderationes, & taxationes hujusmodi in illis locis volumus observari, in quibus id fieri poterit secundum Ecclesiæ, monasterii, vel loci alterius facultates. In aliis autem tantam præcipimus modestiam adhiberi, quod per hac, quæ ad exonerationem locorum Ecclesiarum statuendam providimus, non soleant, se gravari, nec per hoc dicti Praelati exigendiam plus quam ipsi subditi pati possint, indultam sibi existentem potestem. Præmissis quoque adjicendo statuimus, quod si dicti Praelati, vel aliquis eorumdem ex Apostolica indulgentia, vel consuetudine, seu de jure, petant sibi ab Ecclesiæ, monasteriis, & locis aliis, eorumque Capitulis, Collegiis

TITULUS XI. DE CELEBRATIONE MISSARUM.

C A P. UN.

Narratis perturbationibus plurimis, quæ Ecclesia presertim per hereticos inferuntur, ordinat Romanus Pontifex, quod dum Missæ celebrantur, in quibus devotius oratur, certæ preces hic expesse ad Deum effundantur. Et ut Christiani ad id sint promptiores, viginti dies indulgentiarum cunctis hoc facientibus elargitur. Adverte, quod sub hoc tit. apte potuisse locari Extravagans, Docta. quæ est supra, De vita & honest. Cler. ut ibi tractatum est.

Iohannes XXII. [an. 1327. Avenioni.]

Discipulorum Christi gesta nos instruunt, ut in pelago hujus mundi procella surgente, addivinum confugim recurrere debeamus. Illi quidem commotione mari adeo grandi facta, ut fluctus naviculam, in quam JESUM sequentes intraverant, operirent, Christum dormientem vocibus excitarunt supplicibus, & adversus ingruentes tempestatis impetus ab eo salutis præsidium postularunt. Cum itaque catholicam Ecclesiæ, quæ congregacionem b fidelium comprehendit, videamus (quod dolentes referimus) pacis æmuli, iżianiorumque fatoris malitia procurante, discordiarum flatibus concitatam, earumque fluctus adeo elevatos, quod quasi operant ipsam totam: hereticos insuper Ecclesiæ ipsam cernamus, & schismatics impugnare ferociter, ac ut inconsutilem Domini tunicam scindant, multiplicant laborare: cum fratribus nostris liberatione præhabita diligent, expediens, (imo necessarium potius) æstimamus, ut ad illum, qui ad dexteram Patris residet in excelso, qui caput est congregationis ejusdem, cuique potestas omnis tam in celo, quam in terra noscitur tradita, eique venti, & maria obsecundant e, levemus cum manibus corda nostra,

a Lue. 8. b Vide Turrecrem. in susuma de Eccles. 1. cap. 8.

stra, ipsumque devotis pulsantes precibus, apud eum sedulis orationibus insistamus, ut insurgentes præmissæ tempestatis, que quasi universorum Christicolarum regna concurrit, subditos contra dominos violato fœdere erigit, hereticis, & schismaticis, ac rebellibus Ecclesiæ Dei insurgendi contra ipsam, ejusque jura usurpandi insaniam damnablem ausum pandit. Flatus cessare, flatusque predictos quiescere sua faciat omnipotenti virtute: cordaque hereticorum, schismaticorum, aliorumque rebellium ad Dei Ecclesiæ unitatem, ac devotionem inclinet, & habilitet, vel forsan, cum præmissis pertinaciter intendant persistere, ipsorum elidat superbiam, eorumque obstinatam malitiam sue virtute dexteræ conterat, & prosternat. Corda quoque subditorum ad eorum superiores, & eorum superiorum convertat ad subditos, ipsosque dissidentes in concordia unitate conciliet, & confirmet: sicque det ipsis superioribus præsidere, quod sic regnet, ut dirigantur, eorumque regimen cedat subditis ad salutem perpetuam, quietem, & pacem: nobisque ipse, cuius providentia in sui dispositione non fallitur, modos, & vias aperiat, per quas hoc, quod in votis gerimus, efficaciter promovere possimus. Et quia in Missarum solenniis ad Deum confieverunt preces effundi devotus, de eorundem frat. con. ordinamus, quod in singulis Missarum celebrationibus post dictum a celebrante, Pater noster, responsioneque secuta, antequam in Missa ulterius procedatur, illud Canticum: Lætatus sum in his, quæ dicta sunt, totum cum Gloria Patri a Religiosis, Clericis, & aliis literatis præsentib. cum devotione dicatur. Et primo dicantur Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison, Pater noster. Et post isti versiculi subsequantur, Domine salvos fac Reges. Et exaudi nos in die, qua invocaverimus te. Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuae. Et rege eos, & extolle illos usque in aeternum. Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum, Et cum spiritu tuo. Colleca.

Ecclesiæ tuae, quæsumus Domine, preces placatus admittete, ut destrutis adversitatibus, & erroribus universis, secura tibi serviat libertate. Per Dominum nostrum.

Hostium nostrorum quæsumus Domine elide superbiam: & eorum contumaciam dexteræ tuae virtute prosterne. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Benedicat celebrans consequenter.

Nos autem Christifideles ad exeundum supradicta promptius donis volentes spiritualibus animare, omnibus veritatem, & confessis, tam his celebrantibus, quam ipsis assistentibus observantibus supradicta, quam aliis preces runc de votis Deo fundentibus, pro præmissis diebus, & Missis singulis, quibus hæc fecerint, XX. dies de omnipotenti Dei misericordia, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, de injunctis sibi potentiis relaxamus. Nulli ergo &c. Datum XII. Calen. Julii Pont. nost. Anno 12.

TITULUS XII. DE RELIQUIIS, ET VENERATIONE SANCTORUM.

C A P. I.

Qui conceptionem immaculatae virginis devote celebrabant, in eodem fæto, & eius octavis officio intererunt, tales tribuuntur indulgentie, quales consequuntur Christi fideles in corporis Christi solennitate.

Sixtus IV. [an. 1477. Rome.]

Cum præexcelsa meritorum insignia, quibus Regina celorum Virgo Dei genitrix gloria sedibus præ-

b Psal. 121. b In alijs legitur, dicant.

lata æthereis, sideribus quasi stella matutina præutilat, devotæ considerationis indagine perscrutamur, & intra peccatoris arcana revolvimus, quod ipsa utpote via misericordia, mater gratia, & pietatis, amica humani generis consolatrix, pro salute fidelium, qui delictorum onere gravantur, sedula oratrix, & per vigil ad Regem, quem genuit, intercedit: dignum, quin potius debitum, reputamus universos Christi fideles, ut omnipotenti Deo (cujus providentia ejusdem virginis humilitatem ab æternæ respiciens, pro reconcilianda fuo auctori humana natura, lapsu primi hominis æternæ morti obnoxia, eam sui unigeniti habitaculum Sancti Spiritus præparatione constituit: ex qua carnem nostræ mortalitatis pro redemptio populi sui assumeret, & immaculata virgo nihilominus post partum remaneret) de ipsis immaculate virginis mira conceptione gratias, & laudes referant, & instituta properea in Dei Ecclesia, Missas, & alia divina officia dicant, & illis intersint, indulgentiis, & peccatorum remissionibus invitare, ut exinde fiant ejusdem Virginis meritis, & intercessione divinæ gratiæ aptiores. Hac igitur consideratione inducti, ejusdem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, auctoritate Apostolica hac in perpetuum valitura constitutione statuimus, & ordinamus, quod omnes, & singuli Christi fideles utriusque sexus, qui Missam, & officium conceptionis ejusdem Virginis gloria juxta piam, devotam, & laudabilem ordinationem dilecti filii magistris Leonardi de Nogarolis Clerici Veronensis Notarii nostri, & quæ desuper a nobis emanavit, Missæ, & officii hujusmodi institutionem, in die festivitatis conceptionis ejusdem Virginis Mariæ, & per octavas ejus devote celebrent, Domine salvos fac Reges. Et exaudi nos in die, qua invocaverimus te. Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuae. Et rege eos, & extolle illos usque in aeternum. Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum, Et cum spiritu tuo.

C A P. II.

Excommunicationem ipso facto incurront prædicatorum assertores divam virginem in peccato originali fuisse conceptam: qui etiam dicunt, quod festum conceptionis ejus celebrantes graviter peccant. Et vult presentem constitutionem in locis populosis publicari.

Idem in eadem materia. [anno 1483. Rome.]

Graue & nimis gerimus, & molestum, cum sinistra nobis de quibusdam Ecclesiasticis personis referuntur. Sed in eorum, qui ad evangelizandum verbum Dei sunt deputati, excessibus prædicando commissis, eo gravius provocamur, quo illi periculosius remanent incorrecti: cum facile deleri nequeant, qui multorum cordibus sic publice prædicando diffusis, & damnabilius imprimuntur errores. Sane cum S. Rom. Eccl. de intemperatæ, semperque Virginis Mariæ conceptione publice festum solenniter celebret, & speciale, ac proprium super hoc officium publicari.

Cccc 2

a Hanc constitutionem Urbani habes insertam in Clem. x. de reliquis, & veneratione sanctorum. b Forte approbatam. c Vide Conc. Trid. sess. 5. in decreto de peccato orig. §. ult. & extravagante Pii V. Pont. max. incip. super speciali D. mini, ubi statutum confirmatur, & approbatur.